

גילוי דעת

כתב עת רב-תחומי
לחינוך, חברה ותרבות

גיליון 17 | סתיו תשפ"א – 2020

הוצאת
הקיבוץ המאוחד

המכון לחינוך מתקדם
מכללת סמינר הקיבוצים

העורך הראשי: פרופ' נמרוד אלוני
עורך בפועל: ד"ר מעין מזור
העורכת המדעית: ד"ר עתליה שרגאי
עורך אורח לגיליון הנושא המיוחד – קורצ'אק במאה ה-21: ד"ר אביב לבנת
עריכה: חיה קול-אל אייכנראנד
מזכירת המערכת: יעל אוחיון

ועדה מייעצת: ד"ר אסתי אדיבי-שושן, פרופ' סמדר דוניצה-שמידט, פרופ' יהודית וינברגר,
פרופ' שי פרוגל

חברי מועצת המערכת (על פי סדר הא"ב): פרופ' דן אבנון, ד"ר איימן אגבאריה, פרופ' חיים
אדלר, פרופ' יאיר אורון, פרופ' ניב אחיטוב, פרופ' יאירה אמית, פרופ' אבנר בן עמוס, פרופ'
מרים בן פרץ, ד"ר אוה ברגר, פרופ' מירי ברוך, פרופ' דפנה גולן, פרופ' יוסי דהאן, פרופ'
עמוס דרייפוס, פרופ' חגית הלפרין, ד"ר רבקה ודמני, פרופ' רות זוזובסקי, פרופ' יוסי יונה,
פרופ' ציפי ליבמן, פרופ' אייל נווה, פרופ' פניה עוז-זלצברגר, פרופ' פייסל עזאיזה, פרופ' משה
צוקרמן, פרופ' יצחק קשתי, פרופ' אריאל רובינשטיין, פרופ' עוזי שביט

ISSN 2224-5936

© כל הזכויות שמורות למכללת סמינר הקיבוצים
נדפס בישראל
סתיו תשפ"א – 2020

עריכת התקצירים באנגלית: טובה שני
עיצוב העטיפה: ורד רייך-צוקר
עימוד: אירית נחום
הדפסה: דפוס חן (משה) בע"מ
הפצה: הוצאת הקיבוץ המאוחד

רכישת גיליון או מנוי

להזמנת גיליון גילוי דעת במחיר 70 ש"ח
או שני גיליונות/מנוי במחיר מוזל של 100 ש"ח,
היכנסו לאתר סמינר הקיבוצים בכתובת:
www.smkb.ac.il/gilui-daat/payment

משלוח מאמרים

כותבים וכותבות מוזמנים לשלוח למערכת גילוי דעת מאמרים ומסות על פי ההנחיות להגשה
המפורטות באתר סמינר הקיבוצים, בכתובת:
www.smkb.ac.il/gilui-daat/submission-guidelines

לפרטים נוספים אנא צרו עמנו קשר בדוא"ל: Gilui.Daat@smkb.ac.il
או בטלפון: 03-6905439

תוכן העניינים

5	משתתפי גיליון 17, סתיו תשפ"א, 2020 – קורצ'אק במאה ה-21
	מבוא
	קורצ'אק: חוטים קלועים
	"המעשה הגדול" של החינוך
9	אביב לבנת
	מאמרים
	חן למפרט
35	ריבוי פניה של האמפטיה: תבונה מעשית בעבודתו של יאנוש קורצ'אק
	בועז צבר
	על משמעותה של "זיקת האמון" הקורצ'אקיאנית ועל הרלוונטיות
69	שלה לאתגרי החינוך במאה ה-21
	טלי אשר
	רגע שניצוד במעופו:
93	הכשרת מורים אקורדיונית ברוח גישתו החינוכית של יאנוש קורצ'אק
	טליה דיסקין
117	יאנוש קורצ'אק כמחנך משפטי: היבטים פרקטיים וספרותיים
	מפגש
	עתליה שרגאי
	מסעותיי עם קורצ'אק בבתי ספר בישראל בתחילת המאה ה-21:
145	שיחה עם הסופרת תמי שם-טוב

ביקורת ספרים |

רוית ראופמן

משפת התרבות אל ספת הטיפול, ובחזרה:

מפגש עם הספר ספת התרבות

על הספר: ספת התרבות: פסיכואלינזה במרחבי הספרות,

159

הפילוסופיה והחברה, בעריכת ענר גוברין

קובי גוטרמן

לימין שור: בעקבות הספר "שישה מבטים על חינוך"

על הספר: עיניים בגב: שישה מבטים על החינוך,

167

מאת משה (קינלי) טור-פז

ABSTRACTS – Vol. 17, Autumn 2020

iii

Special Edition: Janusz Korczak in the 21st Century

משתתפי גיליון 17 | סתיו תשפ"א – 2020

טלי אשר | מנהלת "מרכז טיוטות" במכללת סמינר הקיבוצים, מרצה ומנחה סדנאות קריאה וכתיבה. תלמידת מחקר בבית הספר למדעי התרבות באוניברסיטת תל-אביב ועמיתת מחקר במכון שלום הרטמן. חברת הוועד המנהל בעמותת "רוח צעירה" ובעמותת "בית עגנון". מחברת הספר דרושה סבתא (הוצאת צלטנר ספרים, 2018) וערכת הקלפים שאלות בסימן קריאה.

ד"ר קובי גוטרמן | ראש התוכנית להכשרת מנהלים לבתי ספר במכללת סמינר הקיבוצים, ובתפקידו הקודם שימש במשך שש שנים ראש התוכנית לתואר שני בניהול וארגון מערכות חינוך בסמינר הקיבוצים. עוסק בפיתוח מנהיגות חינוכית ובתפיסות פדגוגיות בהוראה, בלמידה ובהערכה. מחקריו עוסקים בתהליכים פדגוגיים בכיתה, והוא עוסק תדיר בליווי מנהלים ומורים.

ד"ר טליה דיסקין | עמיתת הוראה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב ופוסט-דוקטורנטית, מלגאית קרייטמן, במכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. תחומי העניין שלה כוללים את ההיסטוריה, הסוציולוגיה והפילוסופיה של המשפט, תרבות הילד והנוער, חינוך – ומה שביניהם.

תמי שם-טוב | סופרת ילדים ונוער עטורת פרסים שפרסמה עד כה 18 ספרים, רובם בסוגת הרומן ההיסטורי. עם הפרסים והעיטורים שזכתה בהם תמי שם-טוב נמנים פרס ביאליק, פרס לאה גולדברג, פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים, פרס יד ושם, עיטור אנדרסן, פרס הספריות הציבוריות וכן פרס זאב.

ד"ר אביב לבנת | אמן ומוזיקאי ג'אז, חוקר ומלמד באקדמיה לאמנות "בצלאל" בירושלים וכן באוניברסיטת תל-אביב. תחומי עיסוקו הם היסטוריה ופילוסופיה של האמנויות, בדגשים על ההיסטוריה היהודית במזרח אירופה, תרבות היידיש ואוונגרד. מרצה על תרבות ואמנות ישראלית באוניברסיטת ניו יורק ומשמש כאוצר אוסף האמנות הישראלית העכשווית של אוניברסיטת ניו יורק (The Core Collection of Contemporary Art). ממייסדי קרן "רז"ר", עמותת המקדמת פרויקטים חברתיים ואמנותיים בזיקה לשכול ולאובדן בהיבט יוצר. עומד בראש הפורום האקדמי קורצ'אק לענייני חינוך, שכול ויצירה.

פרופ' חן למפרט | מרצה להיסטוריה ולפילוסופיה של הרגשות, בית הספר למדעי ההתנהגות, במכללה האקדמית תל-אביב יפו. מומחה בעבודה עם ילדים ובני נוער במצוקה במגוון מסגרות. עם ספריו העוסקים בתחום מומחיותו נמנים: חינוך אמפתי כביקורת הניאו-קפיטליזם (הוצאת רסלינג 2008) וכן ילדים חסרי-ערך – על מחירי החינוך ההישגי (הוצאת מכון מופ"ת, 2013).

ד"ר בועז צבר | ראש התוכנית לתואר שני בהוראה ולמידה במכללת דוד ילין בירושלים. מרצה בכיר לפילוסופיה של החינוך במחלקה להכשרת מורים שבאוניברסיטה העברית.

ד"ר רות ראופמן | סופרת, פסיכולוגית קלינית מומחית, מרצה בכירה בחוג לספרות עברית והשוואתית ועמיתת הוראה בבית הספר לטיפול באמצעות אמנויות ובחוג לייעוץ והתפתחות האדם באוניברסיטת חיפה. מחקריה עוסקים בחלומות, בגישות פסיכואנליטיות למעשיות, בתופעות פסיכו-לשוניות ובעבודה קבוצתית. פרסמה עד כה שבעה ספרים וכן עשרות מאמרים בכתבי עת מקומיים ובין-לאומיים. ספרה אחרון לרגל הנסיבות יצא לאור אשתקד בהוצאת כנרת זמורה דביר.

ד"ר עתליה שרגאי | מרצה בפקולטה למדעי הרוח והחברה במכללת סמינר הקיבוצים, והעורכת המדעית של כתב העת "גילוי דעת". בתחומי המחקר שלה כלולים ההיסטוריה החברתית והתרבותית של יחסים בין-אמריקניים במאות 19-20, וכן ההיסטוריה הציבורית בישראל. ספרה: Cold War Paradise: Settlement, Culture and Identity Making among U.S. Americans in Costa Rica עתיד להתפרסם בהוצאת אוניברסיטת נברסקה, ארה"ב, בשנת 2021.